

Релігія і політика

УДК 323.1+327.5+327.7

DOI: <https://doi.org/10.52761/3041-1777.2024.19.2.19>

ПОЛІТИКО-ПРАВОВИЙ ВИМІР ПЕРСПЕКТИВ ЗАПРОШЕННЯ УКРАЇНИ ДО НАТО

ТОДОРОВ Ігор

*доктор історичних наук, професор
Ужгородський національний університет
кафедра міжнародних студій та суспільних комунікацій
пл. Народна, 3, м. Ужгород, 88000, Україна
e-mail: ihor.todorov@gmail.com
ORCID: <https://orcid.org/0000000309869485>*

Бібліографічний опис статті: Тодоров І. (2024). Політико-правовий вимір перспектив запрошення України до НАТО. *Добрий Пастир: науковий вісник Івано-Франківської академії Івана Золотоустого. Богослов'я. Філософія. Історія*, 19(2), 222–230. <https://doi.org/10.52761/3041-1777.2024.19.2.19>

Анотація. *Мета дослідження* – розкрити можливості запрошення України до Організації Північноатлантичного договору в умовах ескалації російської агресії. **Методологія дослідження** спирається на принципах історизму, системності, науковості, верифікації, авторської об'єктивності, поміркованого наративного конструктивізму, а також на використання загальнонаукових (аналіз, синтез, узагальнення) та спеціально-історичних (історико-генетичний, історико-типологічний, історико-системний) методів. **Наукова новизна** полягає у тому, що вперше в історіографії розглянуто поточні перспективи запрошення України до НАТО. **Висновки.** Вступ до НАТО є конституційно закріпленим основним пріоритетом України, фундаментальною умовою для її виживання. Сьогодні політична еліта України та західні уряди є одностайними в питанні членства України в НАТО. Російсько-українська війна виступає ареною, на якій формуються політичні та військові стратегії глобального Заходу і вбиваються в наміри тих світових сил, що пропагують антидемократичні цінності та, використовуючи західні технології, мають намір відігравати провідну роль у світовій цивілізації. Від України залежить подальший розвиток світового устрою на тривалий період, і можливо, на століття вперед. Необхідність запрошення України до Організації Північноатлантичного договору обумовлена можливістю подолання глобальної кризи міжнародної безпеки. На користь швидкої євроатлантичної інтеграції України свідчить унікальність військового досвіду в широкомасштабній новітній війні проти потужної Росії, зняття фінансового тягаря з членів НАТО, демонстрація єдності Альянсу та

здатності відповідати на сучасні виклики. Україна демонструє прихильність високим духовним цінностям, такі як свобода, незалежність, гідність і самоповага на яких побудований Альянс. Завдяки збройним силам та активному громадянському суспільству вона заслуговує на членство в НАТО.

Ключові слова: НАТО, спільні демократичні цінності, міжнародна безпека, російська агресія.

POLITICAL AND LEGAL DIMENSION OF THE PROSPECTS OF UKRAINE'S INVITATION TO NATO

Abstract. *The purpose of the research is to reveal the possibilities of inviting Ukraine to the North Atlantic Treaty Organization in the context of the escalation of Russian aggression. The research methodology is based on the principles of historicism, systematicity, scientificity, verification, authorial objectivity, moderate narrative constructivism, as well as the use of general scientific (analysis, synthesis, generalization) and special-historical (historical-genetic, historical-typological, historical-systemic) methods. The scientific novelty is that for the first time in historiography, the current prospects of Ukraine's invitation to NATO have been considered. Conclusions.* Accession to NATO is a constitutionally enshrined main priority of Ukraine, a fundamental condition for its survival. Today, the political elite of Ukraine and Western governments are unanimous on the issue of Ukraine's membership in NATO. The Russian-Ukrainian war acts as an arena in which the political and military strategies of the global West are formed and break into the intentions of those world forces that promote anti-democratic values and, using Western technologies, intend to play a leading role in world civilization. The further development of the world system depends on Ukraine for a long period, and possibly for centuries to come. The need to invite Ukraine to the North Atlantic Treaty Organization is due to the possibility of overcoming the global crisis of international security. In favor of the rapid Euro-Atlantic integration of Ukraine, the uniqueness of the military experience in the large-scale modern war against powerful Russia, the removal of the financial burden from the NATO members, the demonstration of the unity of the Alliance and the ability to respond to modern challenges testify. Ukraine demonstrates commitment to high spiritual values, such as freedom, independence, dignity and self-respect, on which the Alliance is built. Thanks to its armed forces and active civil society, it deserves NATO membership.

Keywords: NATO, common democratic values, international security, Russian aggression.

Актуальність дослідження обумовлена пошуком конкретних стратегій для зміцнення опору України в умовах російської інвазії, зокрема в контексті ролі, яку відіграє процес євроатлантичної інтеграції. Раніше проведені наукові дослідження, зокрема ті, що належать В. Бадраку (Бадрак), С. Віднянському (Віднянський), В. Горбуліну (Горбулін), Б. Парахонському (Парахонський), Г. Перепелиці (Перепелиця), О. Потехіну (Потехін), Л. Якубовій (Якубова) та

іншим, розглядали різні аспекти даної проблеми. Проте новітні виклики обумовлюють потребу в акцентуванні уваги на впливі євроатлантичного напрямку на зміцнення опору України російській агресії.

Метою цієї статті є обґрунтування необхідності запрошення України до НАТО в умовах російської інвазії.

Для досягнення даної мети були вирішені такі завдання:

- визначення особливостей зміцнення опору України в умовах збройного конфлікту;
- виявлення ключової ролі запрошення та вступу України до НАТО у забезпеченні глобальної безпеки.

Інтеграція України у євроатлантичний простір передбачає чітке дотримання вартісних орієнтирів закріплених в преамбулі Північноатлантичного договору, зокрема, пріоритетів впровадження демократичних стандартів у всі сфери життя та адаптацію законодавства до норм і стандартів Альянсу.

Вступ до НАТО залишається основним пріоритетом для України і ключовою умовою для її виживання. Сьогодні політична еліта України та західні уряди є одноставними в питанні членства України в НАТО. Підтримка вступу до Північноатлантичного альянсу серед українців становить майже 90%, що перевищує кількість прихильників європейської інтеграції і майже дорівнює тим, хто підтримує незалежність України.

НАТО рішуче засуджує загарбницьку війну Росії проти мирної та демократичної України. НАТО та його члени продовжують надавати Україні допомогу для гарантування права на самооборону. На саміті НАТО у Вільнюсі у 2023 році підтверджено підтримку майбутнього членства України в Альянсі (Комюніке).

Водночас варто зазначити, що відносно ідеї вступу України до НАТО серед країн Альянсу завжди існувала певна обережність. Парадокс полягав у тому, що Захід розумів важливість України, але мав сумніви стосовно її інтеграції. Протягом тривалого часу лунали заклики уникати «провокацій» у бік Росії, навіть після анексії Криму та початку окупації Сходу України.

З цього погляду важливо, щоб Європа і Сполучені Штати повністю підтримали Україну в її захисті від Росії. Це питання не обмежується лише захистом України, а стосується також забезпечення європейського порядку безпеки та глобальної стабільності. Російсько-український конфлікт виступає ареною, на якій формуються політичні та військові стратегії глобального Заходу і вриваються в наміри тих світових сил, що пропагують антидемократичні цінності та, використовуючи західні технології, мають намір відігравати провідну роль у світовій цивілізації. З України, отже, залежить подальший розвиток світового устрою на тривалий період, і можливо, на століття вперед.

Необхідно запобігти втягненню світу Росією в прірву хаосу та анархії, де діє «право сильнішого». Зараз Москва вже спрямовує свої зусилля на тотальне втілення воєнної концепції. У цьому контексті рашистська ідеологія,

пропаганда, економічні стратегії та військова доктрина спрямовані на досягнення виживання російської системи влади.

В той час, коли Україна веде оборону не лише власної незалежності, але й свободи для європейців і всієї цивілізованої спільноти, деякі країни ЄС, такі як Угорщина, продовжують спротивлятися правам українців приєднатися до Європейського союзу та стати його повноправною складовою. Протягом багатьох років прем'єр-міністр Угорщини Віктор Орбан проводить антиукраїнську та антиєвропейську політику, використовуючи право вето в Євросоюзі.

Кремлівський режим, що характеризується параноїдальністю та корупцією, і який підпорядкував собі суспільство, де відсутні навіть промені свободи та співпереживання, активно намагається використовувати свій військовий тиск для нав'язування власних ірраціональних концепцій нового світового порядку іншим державам.

З метою протистояння Москві, колективному Заходу необхідно оперативно реалізувати повне мілітаризування як України, так і самого Заходу. Однак Америка та Європа продовжують систематично гальмувати надання повноцінної військової допомоги українській армії, відтермінуючи і сповільнюючи процес. При тому слід нагадати, що останні двадцять років країни ЄС збільшили витрати на оборону на 20%, США – на 66%, Росія – на 292% і Китай – на 592% (Defence).

Давно відомо, що Росія постійно використовує будь-які затримки у наданні Україні необхідних військових ресурсів для розширення своїх можливостей в стримуванні Збройних Сил України та спроб підвищення ефективності російської терористичної армії. Очевидно, що, забезпечивши більш енергійну військову підтримку, Україна могла б досягти значно більших успіхів у своєму відчайдушному опорі за збереження незалежності.

Важливо переосмислити саму парадигму допомоги Заходу Україні, забезпечуючи не лише передачу залишкової зброї зі своїх арсеналів Збройним Силам України, але і надання значно більш сучасних зразків військового обладнання для невідкладного відновлення територіальної цілісності України.

Ті, хто сподівається на можливість пом'якшення ставлення Путіна до Заходу через віддання йому України, серйозно помиляються. Це лише підштовхнуло б російського лідера до нових агресивних воєн та європейських експансій. Географічна концепція імперської Росії, яку визначає Москва, різко відрізняється від уявлення Брюсселя, Лондона, Парижа чи Берліна. Хоча Росія уникає прямого протистояння з НАТО, Путін стратегічно вибрав Україну як перший об'єкт вторгнення, навіть неспотра на те, що країни Балтії представляли менший військовий ризик.

Інколи може здатися, що дії наших західних партнерів спрямовані на те, щоб військовий конфлікт тривав на тлі, дозволяючи Росії витратити ресурси, тим самим утруднюючи їй здійснення подальших агресивних кроків протягом тривалого періоду. Проте цей сценарій не прийнятний для України, оскільки це, серед іншого, тормозитиме процес євроатлантичної інтеграції нашої держави.

Агресія проти України має розглядатися як суттєва стратегічна атака з боку Москви на західні цінності. У сучасному контексті української дійсності визначаються перспективи світового порядку на протязі численних десятиліть, а можливо і століть. Зараз, у випадку виявлення бажання на Заході досягти миру, настає важливий момент відвернення атаки, яку проводить Москва, на західну цивілізацію. Ключовим аспектом формування майбутнього становлення миру є елімінація путінського режиму, що протягом десятиліть тероризує міжнародну спільноту. В іншій ситуації альтернативи просто не існує.

Прихильники Кремля, намагаючись уявити себе як радикальні пацифісти, аргументують, що збільшення постачання зброї до України не призведе до досягнення миру. Проте вони уникають обговорення альтернативи, яка включала б нові значущі потоки біженців, постійну партизанську війну, надмірне насильство союзників Москви на окупованих територіях України, атаки на колишні радянські республіки та підтримку інших тоталітарних режимів у вирішенні конфліктів зі своїми сусідами.

Важливо, щоб широкий західний загал нарешті усвідомив, що вони не спостерігають за далекою від них війною, а за прямою атакою Росії на Захід, що триває вже понад десять років. Лише коли ця серйозна загроза буде визнана різними соціальними групами, можна буде очікувати, що уряди провідних європейських країн приймуть необхідні заходи.

Для України та вільного світу немає іншого варіанту, крім як членство нашої держави в Альянсі. Колишній Генсек Альянсу Андерс Фог Расмуссен вважає, що настав час зробити наступний крок і запросити Україну до НАТО. Нам потрібна нова європейська архітектура безпеки, у якій Україна розташована в центрі НАТО. Гарантії 5-ї статті утримали б Росію від посилення атак на українській території всередині НАТО. Для членства України бути в НАТО за Расмунсеном є три причини: нейтралітету в світі вже не існує, не можна залишати сірі зони на мапі, бо на них агресивно реагує РФ, і головне, українська армія найбільш загартована армія Європи може стати прикладом для армій інших європейських держав (Ex-NATO). Водночас, сценарій Расмуссена важко вважати реальним. Вступ України в Альянс без окупованих територій — це замороження конфлікту на невизначений термін. Повернення до кордонів 1991 року може тривати довгі десятиліття, країни-члени НАТО навряд чи будуть допомогати в цьому новому союзннику. Адже Альянс - політично-військове об'єднання, головна задача якого - оборона, а не напад. Для України принципово важливо отримати запрошення в НАТО на ювілейному саміті НАТО у Вашингтоні. В цьому контексті сценарій євроатлантичної інтеграції України від Расмуссена не просто так з'явився у публічному просторі. У такий спосіб може йтися про пошук шляхів виходу з певної тупикової ситуації, у яку зайшла війна (Членство).

Запрошення України до НАТО може бути засобом мирного вирішення конфлікту. Це не ескалація, а навпаки - засіб для мирного врегулювання. Важливо врахувати, що будь-які гарантії безпеки Україні без членства в НАТО є фікцією. З часом Україні слід внести зміни до Конституції, дозволяючи

розміщення військових баз країн-членів НАТО на своїй території. Майбутній вступ України до НАТО може стати історичним кроком у розвитку Альянсу, створюючи нову систему колективної безпеки в світі. Це також може вплинути на політику Росії та Китаю, забезпечуючи стабільність і запобігаючи новим конфліктам.

На користь швидкої євроатлантичної інтеграції України можна навести кілька аргументів: Україна має унікальний військовий досвід ведення широкомасштабної новітньої війни проти потужного ворога; членство України в НАТО зніме фінансовий тягар з членів альянсу, оскільки стане внеском у припинення війни; Україна вже діє відповідно до Стратегічної концепції НАТО, яка визначає Росію як найбільш значну та пряму загрозу безпеці Альянсу; запрошення України до НАТО продемонструвало б єдність альянсу та здатність відповідати на сучасні загрози. Російська Федерація уникає прямої конфронтації з НАТО і це варто використати.

Вступ України до НАТО визначає новий етап геостратегічної вагомості Балто-Чорноморського регіону. Це дозволить забезпечити критичний статус Міжмор'я як ключового компонента Альянсу, а також важливого зв'язку між Європою, Близьким Сходом та Центральною Азією, стаючи ключовим вузлом для транзитної інфраструктури та енергоресурсів. Такий підхід дозволить Україні стати стратегічним фактором у переформатуванні енергетичної картини цього важливого регіону.

Відповідальність за успішну підтримку України та запобігання власній поразці лежить на західних державах, НАТО та ЄС. Дозволяти злочинному російському режиму, що ґрунтується на зневаженні до людства, захопити Україну не слід розглядати як можливий варіант.

Дипломатичним шляхом неможливо умиротворити Росію, аргументи, що можуть вплинути на нормальні, цивілізовані держави, тут не працюють. Москва реагує лише на силу.

Тільки після перемоги над Російською Федерацією та виведення її військ з усіх територій України можна буде розпочати переговори з московітами і вирішувати питання компенсацій та відшкодувань за злочини, скоєні росіянами на наших землях.

Перемога Україна буде мати значущі глобальні наслідки. Це призведе до суттєвого зміщення балансу сил на користь світової демократії і створить основу для реальної глобальної безпеки. Нова система безпеки вимагатиме не лише правильних заяв, але й чітких обов'язків для її учасників і ефективних інструментів для покарання порушників світового правопорядку. НАТО, відновлена та перетворена, може стати інструментом для збереження світового миру на глобальному рівні.

Україна спроможна відіграти ключову роль для подолання глобальної тоталітарної системи. Україна вже не може залишатися об'єднанням демократії та олігархії, відданості ідеям свободи та популізму, свободи думки та контрольованих медій, поваги до прав людини та корупції. Розрішення цього роздвоєння суспільної свідомості визначається як критичне завдання. Україна

має всі передумови для таких змін, завдяки активному громадянському суспільству, яке виявило свою організованість та самопожертву в критичні моменти. Важливо проводити трансформаційну революцію в свідомості українців системно. Україна зможе зайняти своє місце серед цивілізованих націй світу і продемонструвати їм високі духовні цінності, такі як свобода, незалежність, гідність і самоповага.

Гарно дякую проректору з науково-педагогічної роботи Івано-Франківської академії Івана Золотоустого **Олегу Білоусу** за запрошення взяти участь в конференції експертів «Національна безпека України у контексті російсько-української війни: релігійні, політичні і правові аспекти» та можливість надати цю статтю.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бадрак В., Горбулін В. (2022) *Над прірвою. 200 днів російської війни.* - Київ: Брайт Букс, 280 с.
2. Віднянський С., Мартинов А. (2023) *Російсько-українська війна та міжнародне співтовариство: монографія.* - К.: Інститут історії України НАН України, 264 с.
3. Горбулін В.П. (2017) *Світова гібридна війна: український фронт: монографія / за заг. ред. В. П. Горбуліна.* - К.: НІСД, 496 с.
4. *Комюніке Вільнюського саміту видане главами держав і урядів країн-членів НАТО, які взяли участь у засіданні Північноатлантичної ради у Вільнюсі 11 липня 2023 року.* Режим доступу: https://www.nato.int/cps/uk/natohq/official_texts_217320.htm?selectedLocale=uk
5. Парахонський, Б., & Яворська, Г. (2019). *Онтологія війни і миру: безпека, стратегія, смисл.* Київ, НІСД, 560 с.
6. Перепелиця Г. М. (2017) *Україна – Росія. Війна в умовах співіснування: монографія / Г. М. Перепелиця; Foreign Policy Research Institute.* – Київ: Стилос, 879 с.
7. Потехін О., Клименко Ю. (2023) *Геополітика проти безпеки: союзницьке стримування агресії в Європі ХХ – початку ХХІ ст.* – К.: Дух і літера, 552 с.
8. Членство в НАТО. Чому Україні не можна відмовлятися від окупованих територій? Режим доступу: <https://www.rfi.fr/uk/fbclid=IwAR2OpLP5X1PfSC3xS3uXqcBZ7bKl6BMfWUePNyyEvwaArHBLPm3xpQkUCo>
9. Якубова Л. (2018) *«Русский мир» в Україні: на краю прірви.* - Київ: ТОВ Видавництво «Кліо», 384 с.
10. *Defence Data 2020-2021 / Key Findings and Analysis.* Режим доступу: <https://eda.europa.eu/docs/default-source/brochures/eda---defence-data-2021---web--final.pdf>
11. *Ex-Nato chief proposes Ukraine joins without Russian-occupied territories.* Режим доступу: <https://www.theguardian.com/world/2023/nov/11/ex-nato-chief-proposes-ukraine-joins-without-russian-occupied-territories>

12. Ukraine's NATO Membership: *Should It Happen Before the War Ends?* Режим доступу: https://ukraineworld.org/en/articles/analysis/ukraine-nato-membership?fbclid=IwAR2dVsXYvi7MPzaVMa9xSmDgmipEG68GRStLq19-Q14CIwNqKN9nqn6_AM

REFERENCES

1. Badrak V., Horbulin V. (2022). *Nad prirvoyu. 200 dnyv rosiys'koyi viyny*. [Over the abyss 200 days of the Russian war] - Kyiv: Brayt Buks, 280 s. [in Ukrainian].
2. Vidnyans'kyi S., Martynov A. (2023). *Rosiy's'ko-ukrayins'ka viyna ta mizhnarodne spivtovarystvo: monohrafiya*. [The Russian-Ukrainian war and the international community] - K.: Instytut istoriyi Ukrayiny NAN Ukrayiny, 264 s. [in Ukrainian].
3. Horbulin V.P. (2017). *Svitova hibrydna viyna: ukrayins'kyi front: monohrafiya / za zah. red. V. P. Horbulina*. [Global hybrid war: the Ukrainian front] - K.: NISD, 496 s. [in Ukrainian].
4. Komyunike *Vil'nyus'koho samitu vydane hlavamy derzhav i uryadiv krayin–chleniv NATO, yaki vzyaly uchast' u zasidanni Pivnichnoatlantychnoyi rady u Vil'nyusi 11 lypnya 2023 roku*. [The Communiqué of the Vilnius Summit was issued by the heads of state and government of NATO member countries who participated in the meeting of the North Atlantic Council in Vilnius on July 11, 2023]. Retrieved from https://www.nato.int/cps/uk/natohq/official_texts_217320.htm?selectedLocale=uk [in Ukrainian].
5. Parakhons'kyi, B., & Yavors'ka, H. (2019). *Ontolohiya viyny i myru: bezpeka, stratehiya, smysl*. [Ontology of war and peace: security, strategy, meaning.] - Kyiv, NISD, 560 c. [in Ukrainian].
6. Perepelytsya H. M. (2017). *Ukrayina – Rosiya. Viyna v umovakh spivisnuvannya: monohrafiya / H. M. Perepelytsya; Foreign Policy Research Institute*. [Ukraine - Russia. War in conditions of coexistence] – Kyiv: Stylos, 879 s. [in Ukrainian].
7. Potyekhin O., Klymenko YU. (2023). *Heopolityka proty bezpeky: soyuznyts'ke strymuvannya ahresiyi v Yevropi KHKH – pochatku KHKHI st.* [Geopolitics versus security: Allied deterrence of aggression in Europe in the 20th and early 21st centuries.] – K.: Dukh i litera, 552 s. [in Ukrainian].
8. Chlenstvov NATO. *Chomu Ukrayini ne mozhna vidmovlyatysya vid okupovanykh terytoriy?* Retrieved from <https://www.rfi.fr/uk/fbclid=IwAR2OpLP5X1PfSC3xS3uXqCBZ7bK16BMfwyUePNyyEvwaArHBLPm3xpQkUCo> [in Ukrainian].
9. Yakubova L. (2018). «*Ruskyi myr*» v Ukrayini: na krayu prirvy. [“Russian World” in Ukraine: on the edge of the abyss.] — Kyiv: TOV «Vydavnytstvo „Klio“», 384 s. [in Ukrainian].
10. Defence data 2020-2021 / Key finding and analysis. Retrieved from <https://eda.europa.eu/docs/default-source/brochures/eda---defence-data-2021---web---final.pdf>
11. Ex-Nato chief proposes Ukraine joins without Russian-occupied territories. Retrieved from <https://www.theguardian.com/world/2023/nov/11/ex-nato-chief-proposes-ukraine-joins-without-russian-occupied-territories>

12. Ukraine's NATO Membership: *Should It Happen Before the War Ends?* Retrieved from https://ukraineworld.org/en/articles/analysis/ukraine-nato-membership?fbclid=IwAR2dVsXYvi7MPzaVMa9xSmDgmipEG68GRSTtLq19-Q14CIwNqKN9nqn6_AM

*Стаття надійшла до редакції 04.12.2023 р.
Стаття рекомендована до друку 16.12.2023 р.*